

Амосова Л. І., Солошенко Ю. І., Павленкова О. С.

Кафедра дитячої терапевтичної стоматології з профілактикою
стоматологічних захворювань

Українська медична стоматологічна академія, м. Полтава

lamosova73@gmail.com

ЗУБНА ПАСТА – ОСНОВНИЙ ЗАСІБ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ГІГІЄНИ ПОРОЖНИНИ РОТА ДІТЕЙ РІЗНОГО ВІКУ

Гігієнічний догляд має на меті видалення з ротової порожнини залишків їжі, зубних відкладень, клітинного, мікробного і харчового детриту для запобігання їхній шкідливій дії на органи порожнини рота і підтримання їх у здоровому стані. *Гігієна порожнини рота* складається з навчання, систематичного виконання гігієнічних заходів, контролю за правильністю їх виконання. Вона охоплює чищення зубів і полоскання ротової порожнини. Для цього використовують спеціальні предмети і засоби гігієни, які дозволяють ефективно очищувати порожнину рота від зубних відкладень і залишків їжі.

Сучасні *засоби* догляду за порожниною рота – це зубні пасти, гелі, жувальні гумки та рідкі гігієнічні засоби. Без них неможливо здійснити ефективну гігієну ротової порожнини. Однак до теперішнього часу найпоширеніший засіб індивідуальної гігієни порожнини рота – зубні пасти. Основне їх призначення – виконання гігієнічних процедур у порожнині рота шляхом очищення зубів, ясен, міжзубних проміжків, язика від залишків їжі, слизу, м'якого зубного нальоту і зубної бляшки.

Зубні пасти виробляються у вигляді пасти, крему, гелю, пасти-ополіскувача (2 в 1), пасти-ополіскувача (3 в 1), рідкої зубної пасти. Форма випуску пасти залежить від її цільового призначення.

Зубна паста – це багатоскладова система, у формуванні якої беруть участь дві групи компонентів: функціональні (вода, зволожувальні,

зв'язувальні, піноутворювальні, гелеутворювальні, поверхнево-активні компоненти, консерванти, смакові наповнювачі) і активні (абразивні речовини та різноманітні лікувально-профілактичні активні агенти) інгредієнти. Співвідношення цих компонентів визначає властивості, призначення, механізм дії та ефективність паст.

Найбільш важливе значення у разі вибору зубної пасти мають абразивні речовини та лікувально-профілактичні активні агенти.

Абразивні речовини (можуть становити 20 і 40% загального складу) забезпечують очисні та полірувальні властивості зубних паст. Основним показником абразивних властивостей зубної пасти являється не різновид абразивної речовини, а ступінь її абразивності, який визначають за індексом RDA (radioactive dentin abrasion чи relative dentin abrasivity).

Індекс RDA характеризує відносну абразивність зубної пасти стосовно дентину зуба, тобто, існує пряма залежність між індексом RDA зубної пасти та її абразивним впливом на тверді тканини зуба (очищувальною здатністю). Розподіл зубних паст за ступенем абразивності наведений у табл. 1.

Таблиця 1

Ступені абразивності зубних паст

<i>Абразивність зубної пасти</i>				
Дуже низька	Низька	Помірна	Висока	Дуже висока
<i>RDA</i>				
до 40	50	70 – 120	130 – 150	250
<i>Відповідність типу зубної пасти</i>				
Для чутливих зубів Sensitive	Дитячі	Основні пасти для дорослих і підлітків	Smokers	Дуже абразивні застосовуються 1 – 2 рази за місяць

Лікувально-профілактичні активні агенти – речовини, які перетворюють гігієнічну пасту на лікувально-профілактичну чи лікувальну, забезпечуючи її властивості. Найчастіше до складу лікувально-профілактичних зубних паст входять речовини таких груп: фториди, мінералізуючі агенти, біологічно активні речовини, ферменти, антибактеріальні агенти, мінеральні солі, інгібітори кристалізації, сполуки, що знижують чутливість твердих тканин зуба.

Окрему групу становлять дитячі зубні пасти, які поділяються на гігієнічні та лікувально-профілактичні (фторовмісні, протизапальні, комбіновані, комплексні).

Основні вимоги до дитячих зубних паст такі:

1) низький вміст (або відсутність) фтору – ця умова необхідна для зубних паст для дітей до 2 років;

2) низька абразивність. Значення індексу RDA для дитячих зубних паст не повинно перевищувати 50. Для тимчасових зубів і постійних зубів, що лише прорізалися, а також за низької кислоторезистентності емалі доцільно використовувати гелеві пасти;

3) відсутність смакових добавок, що здатні спричинити бажання дитини з'їсти пасту або привчити її до солодкого смаку. Слід використовувати нейтральні, м'ятні чи фруктові ароматизатори;

4) привабливий зовнішній вигляд і зручна для використання дитиною упаковка.

Гарні смакові властивості та барвисте оформлення дитячих зубних паст – їхня головна особливість, оскільки це дозволяє швидше привчити дитину до щоденного чищення зубів, перетворюючи необхідну процедуру на приємну і цікаву.

Призначаючи пацієнтам засоби індивідуальної гігієни порожнини рота, рекомендовано враховувати такі чинники:

1) вік;

- 2) наявність стоматологічних хвороб чи схильність до їх виникнення;
- 3) індивідуальні особливості порожнини рота: атипову будову зубних рядів, атипову форму зубів, наявність незнімних і знімних ортодонтичних і ортопедичних конструкцій тощо.

Вибір зубних паст для дітей різного віку без стоматологічних захворювань подано в табл. 2.

Таблиця 2

Вибір зубних паст залежно від віку дітей

<i>Вік</i>	<i>Зубні пасти</i>
Із моменту прорізування першого зуба до 2 (3) років	Гелеві пасти з мінімальною кількістю фториду
2 (3) роки – 6 років	Дитячі зубні пасти з мінералізуючими добавками і фторидом
6 – 12 років	Дитячі та підліткові зубні пасти з мінералізуючими добавками і звичайним умістом фтору
Понад 12 років	Зубні пасти з мінералізуючими добавками і звичайним умістом фтору

Індивідуальні особливості ротової порожнини зазвичай вимагають призначення зубних паст з умістом певних лікувально-профілактичних активних агентів. Вибір зубних паст залежно від особливостей стоматологічного статусу подано в табл. 3.

Таким чином, щоб процедура гігієни порожнини рота у дітей приносила задоволення і не викликала неприємних відчуттів, слід користуватися засобами гігієни належної якості. Необхідно виховувати у дітей правильний підхід до гігієнічних процедур, щоб зберегти зуби здоровими, а не провокувати розвиток патологічних процесів за рахунок

несвідомого і безграмотного їх використання.

Таблиця 3

Вибір зубних паст залежно від особливостей стоматологічного статусу

Зубні пасти	Стоматологічний статус														
	Тимчасовий прикус	Незавершена мінералізація постійних зубів	Пігментація зубів	Гіпоплазія емалі	Початковий карієс	Висока інтенсивність карієсу	Підвищена чутливість зубів	Зубна бляшка	Зубний камінь	Гінгівіт	Пародонтит	Запах із рота	Хвороби СОПР	Гіпосалівація	Зниження буферної місткості слини
Зубні пасти, які містять: фтор	+	+		+	+	+	+	+							
кальцій	+	+		+	+	+									
фосфати	+	+		+	+	+									
мікроелементи	+	+		+	+	+									
біодобавки										+	+		+		
солі								+		+	+		+	+	+
ферменти								+		+	+		+	+	
пірофосфат									+						
цитрати (цинку)									+						
калію нітрат							+								
стронцій							+								
антисептики (триклозан, хлоргексидин, цинку хлорид)						+		+		+	+	+	+		
натрію гідрокарбонат			+					+							
грубіший абразив			+						+						

Подібний підхід сприяє створенню у дитини стійкої мотивації щодо регулярного дотримання гігієни порожнини рота і дозволяє виробити позитивний настрій, який вона понесе через усе своє життя. Тільки подібне позитивно-зацікавлене та турботливе відношення дозволить досягти значних і стійких результатів у профілактиці стоматологічних захворювань.